

13 Οκτωβρίου 1904
Ο Παύλος Μελάς πέφτει Ηρωικά για την ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
της ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ μας

Γράφει
Ο Ευάγγελος Μαυρογόνατος
Απόστρατος Αξιωματικός του Στρατού
Ξηράς
Αρθρογράφος - Ιστορικός Ερευνητής

Ο Παύλος Μελάς γεννήθηκε στις 29 Μαρτίου 1870 στη Μασσαλία της Γαλλίας. Πατέρας του ήταν Μιχαήλ Γ. Μελάς (1833-1897) και μητέρα του η Ελένη, το γένος Βουτσινά, κόρη γνωστού Κεφαλλονίτη εμπόρου από την Οδησό.

Ο πατέρας του Παύλου στη Μασσαλία ασχολήθηκε με το εμπόριο και απέκτησε σημαντική περιουσία μεγάλο μέρος της οποίας, σύμφωνα με την παράδοση της οικογένειάς του, διέθεσε για εθνικούς και για κοινωνικούς σκοπούς.

Δραστήρια κοινωνικά και εθνικά είναι και η μητέρα του. Το 1874 η οικογένεια Μελά έρχεται για να εγκατασταθεί μόνιμα στην Αθήνα και κατοικούν στο κτίριο της οδού Πανεπιστημίου όπου βρίσκεται η Αθηναϊκή Λέσχη.

Εκεί μεγαλώνει ο Παύλος με τα έξι αδέρφια του. Μεγαλώνοντας ο Παύλος αρχίζει να ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα αδέρφια του για την προθυμία του, την υποχωρητικότητά του και κυρίως για την καλοσύνη του και το ενδιαφέρον του προς τα μικρότερα παιδιά ή τα ζώα και γενικότερα τους αδυνάτους.

Στο σχολείο υποστηρίζει τα μικρότερα και τ' αδύνατα παιδιά όταν τα ενοχλούσαν τα μεγαλύτερα και αργότερα, παλικάρια πια, φροντίζει μια άρρωστη φτωχή δασκάλα, ενώ συνεισφέρει και ενισχύει πρόθυμα μυστικά κάθε εθνική και φιλανθρωπική δράση.

Ο Παύλος Μελάς αγαπά με πάθος οτιδήποτε έχει σχέση με την Ελλάδα. Στον πατέρα του οφείλεται το ότι δεν ξεχνάει την Γιαννιώτικη του καταγωγή και ο μεγάλος πόθος του να ελευθερωθούν τα Γιάννενα.

Ακούει με έντονο ενδιαφέρον τις ιστορίες που του λέει ο πατέρας του για τις οικογενειακές περιπέτειες του 1821 και η αγάπη του για την πατρίδα γίνεται όλο και πιο δυνατή. Ο εορτασμός της 25ης Μαρτίου για τον Παύλο είναι μεγάλη ημέρα και συμμετέχει με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση.

Ο Παύλος Μελάς ανυπομονεί να μεγαλώσει για να πολεμήσει κι αυτός.

Κάποτε, ψάχνοντας να βρει τον πατέρα του κατέβηκε στο υπόγειο του σπιτιού τους και με έκπληξη του αντίκρισε ξύλινες κάσες γεμάτες με όπλα.

Ο μικρός Παύλος διακατέχεται από έντονη επιθυμία να τα δει από κοντά, να τ' αγγίξει. Το ίδιο ξαφνιάστηκε και ο πατέρας του που τον βρήκε εκεί. Του εξήγησε ότι αυτά βρισκόταν εκεί για να συγκεντρωθούν και να σταλούν κρυφά στους επαναστάτες της Κρήτης και ότι δεν πρέπει να συζητήσει με κανέναν αυτό και να το κρατήσει μυστικό.

Κι ο μικρός Παύλος φυλάει γερά το μυστικό βαθιά στην καρδιά του αλλά το μυαλό του γυρίζει διαρκώς εκεί, στον αγώνα για την λευτεριά της πατρίδας.

Το 1881 ελευθερώνονται και προσαρτούνται στο Ελληνικό Κράτος η Θεσσαλία και η Άρτα, ενώ το 1885, σαν τελειόφοιτος του Γυμνασίου, ζει έντονα τα γεγονότα της προσάρτησης της Ανατολικής Ρωμυλίας από την Βουλγαρία και την αναταραχή που τα ακολούθησε.

Τα πατριωτικά του αισθήματα πληγώνονται και υποφέρει σε μεγάλο βαθμό. Σχεδιάζει να καταταγεί εθελοντής στο Στρατό ή να βγει "αντάρτης" στα ελληνοτουρκικά σύνορα, να πολεμήσει, αλλά ένα σπάσιμο του ποδιού του τον κρατά καθηλωμένο στην Αθήνα.

Την επόμενη χρονιά (1886) του δίνεται η ευκαιρία να δώσει εξετάσεις για την εισαγωγή του στην Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων όπου αποφοίτησε ως ανθυπολοχαγός του πυροβολικού το 1891.

Φέροντας τύψεις για την έκβαση του πολέμου του 1897 συμμετείχε από τους πρώτους στο ιδρυθέν το 1900 Μακεδονικό κομιτάτο για την εμπύχωση του απογοητευμένου ελληνικού πληθυσμού της Μακεδονίας και σε αντίδραση στη δράση των Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Έτσι από τον Φεβρουάριο του 1904 ο Παύλος Μελάς έσπευσε με άλλους τρεις αξιωματικούς, τους Α. Κοντούλη, Α. Παπούλα και Γ. Κολοκοτρώνη, προς επιτόπια μελέτη της κατάστασης. Αποτυγχάνοντας σε εκείνη την πρώτη προσπάθεια, επανήλθε τον Ιούλιο του ίδιου έτους οπότε και εισήλθε στη Μακεδονία ως ζωέμπορος με το όνομα “Πέτρος Δέδες”.

Μετά 20ήμερη παραμονή συναντήθηκε με τον Λάμπρο Κορομηλά στη Θεσσαλονίκη ανταλλάσσοντας σκέψεις για ανάληψη επιχειρήσεων και στη συνέχεια επέστρεψε στην Αθήνα.

Στις 18 Αυγούστου όταν όλα ήταν έτοιμα κατά το σχέδιο ο Παύλος Μελάς με το επιχειρησιακό όνομα Καπετάν Μίκης Ζέζας (από τα ονόματα του γιού του και της κόρης του), επικεφαλής σώματος εκ 35 μόλις ανδρών, που το αποτελούσαν **Μακεδόνες**, Μανιάτες και Κρητικοί, ανέλαβε την αρχηγία του Μακεδονικού αγώνα ενάντια στους Βούλγαρους και εισήλθε ένοπλα στα Μακεδονικά εδάφη με την εντολή να ασκεί καθήκοντα αρχηγού και στις μικρότερες ομάδες που δρούσαν εν τω μεταξύ στη περιφέρειες Μοναστηρίου και Καστοριάς. Πληροφορηθέντες οι Τούρκοι από διάφορους καταδότες (οι Εφιάλτες πάντα θα υπάρχουν) περί της εισόδου και της δράσης του Παύλου Μελά έθεσαν προς καταδίωξή του πολυάριθμο τουρκικό απόσπασμα. Παρά τις συνεχείς διώξεις του Οθωμανικού στρατού ο Παύλος Μελάς άρχισε ν’ αποδεκατίζει τις βουλγαρικές ομάδες με βάση τα χωριά Λιγκοβάνη και Λίχυβο.

Όμως στις 13 Οκτωβρίου 1904 βρισκόμενος στα Στάτιστα και προδοθείς από την βουλγάρικη συμμορία του Μήτρου Βλάχου περικυκλώθηκε από Τουρκικό απόσπασμα 150 ανδρών.

Μετά από δίωρη λυσσαλέα μάχη διέταξε αιφνίδια έξοδο τεθείς επικεφαλής των ανδρών του. Στην επιχείρηση αυτή τραυματίστηκε θανάσιμα στην οσφυϊκή χώρα και πέθανε μετά από μισή ώρα στα χέρια του φίλου του, Γεώργιο Στρατινάκη.

Η τελευταία του φράση πριν ξεψυχήσει ήταν: “Βούλγαρος να μη μείνει”.

Το κεφάλι του αφού αποκόπηκε από τους συμμαχητές του, ετάφη μπροστά στην “ωραία πύλη” του Ναού της Αγίας Παρασκευής στο χωριό Πισοδέρι, ενώ το σώμα του παραδόθηκε από τους Τούρκους στον Μητροπολίτη Καστοριάς όπου και ετάφη στον παρακείμενο βυζαντινό ναό των Ταξιαρχών.

Μετά τον θάνατο του η δράση των Ελληνικών δυνάμεων έγινε πιο έντονη, μέχρι και το 1908, με την επανάσταση των Νεότουρκων.

ΠΑΥΛΟ ΜΕΛΑ. Οι Μακεδόνες σε ευγνωμονούν.

Αν δεν υπήρχες ΕΣΥ, το Αθηνοκεντρικό “κράτος” θα είχε αφήσει τη Μακεδονία στο έλεος των κομιτατζήδων.

Ξύπνησες συνειδήσεις και απέδειξες για άλλη μια φορά στην Ελληνική Ιστορία, ότι και ΕΝΑΣ αρκεί...